

Досудове розслідування як стадія кримінального процесу

Ярмолінська М.В., студентка 4-К курсу юридично-психологічного факультету
ННІЗН НАВС

Кримінальне процесуальне законодавство традиційно визначає порядок здійснення процесуальної діяльності, прийняття процесуальних рішень, спрямованих на вирішення закріплених законом завдань. Таким чином, встановлюється форма кримінальної процесуальної діяльності на всіх стадіях кримінального процесу.

Початок досудового розслідування завжди пов'язується з наявністю (надходженням, виявленням) у спеціально уповноважених законом органів (службових осіб) інформації, що може свідчити про вчинення кримінального правопорушення. Якщо раніше досудове розслідування розпочиналось тільки після порушення кримінальної справи і саме ця стадія кримінального процесу у різні часові періоди найбільше піддавалась критиці, законодавець кардинально підійшов до вирішення наукової дискусії шляхом ліквідації цієї стадії.

Характеризуючи вказану стадію, зазначимо, що початковий етап досудового розслідування є принципово новим щодо української правової системи. Згідно з п.5 ч. 1 ст. 3 КПК, досудове розслідування - це стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про учинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до ЄРДР та розпочати розслідування (ч. 1 ст. 214 КПК).

Серед науковців спостерігаються різні підходи до змісту і междосудового розслідування. Початок інформаційно-пізнавальної діяльності органом досудового розслідування свідчить про початковий етап останнього. Під час такої діяльності отримується первинна, «сигнальна» інформація в результаті відповідної вихідної слідчої ситуації, будуються версії, збираються докази і інформація перетворюється на базову, яка відображає обставини предмета доказування в кримінальному провадженні. Залежно від обробки первинної інформації, її практичної перевірки і логічної оцінки орган досудового розслідування планує першочергові завдання, виробляє його стратегію і скерує весь хід подальшого розслідування.

На відміну від КПК 1960 р., у КПК 2012 р. чітко не зазначено, що є приводами та підставами для початку кримінального провадження. Слідчий, прокурор, інша службова особа, уповноважена на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальне правопорушення, зобов'язані прийняти та зареєструвати таку заяву чи повідомлення. Відмова у прийнятті та реєстрації заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення не допускається (ч. 4 ст. 214 КПК України).

На наше переконання, кримінально-процесуальна діяльність уповноважених органів починається не з моменту початку досудового розслідування - внесення відомостей до ЄРДР (ч.2 ст. 214 КПК), а з моменту отримання відомостей про вчинене кримінальне правопорушення (з заяви, повідомлення, безпосереднього виявлення правоохоронними органами ознак кримінального правопорушення, тощо). Тому що, між заявником, потерпілим та співробітниками правоохоронних органів, що ведуть боротьбу зі

злочинністю, на підставі відповідних законодавчих актів (наприклад: Закони України «Про міліцію», «Про Службу безпеки»), виникають відповідні кримінально-процесуальні правовідносини. Яскравим прикладом таких правовідносин є правовідносини в межах проведення огляду місця події - єдиної слідчої (розшукової) дії, дозволеної законодавцем до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР.

Слід також зазначити, що досудове розслідування злочинів здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків - у формі дізнання. Досудове слідство здійснюється слідчими щодо кримінальних правопорушень, віднесених до категорії злочинів. Дізнання - форма досудового розслідування, у якій здійснюється розслідування кримінальних проступків - кримінальних правопорушень не віднесених до категорії злочинів.

Таким чином, досудове розслідування - одна з основних стадій Кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до єдиного реєстру досудових розслідувань, здійснюється у передбаченому законом порядку шляхом провадження слідчих, негласних слідчих (розшукових) і інших процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.